

Die von dem Schulleiter am 1. März 1888 für das Schuljahr 1887/88...

Einzelne

Die von dem Schulleiter am 1. März 1888 für das Schuljahr 1887/88...

Schulnachrichten.

Die von dem Schulleiter am 1. März 1888 für das Schuljahr 1887/88...

Wiadomości szkolne.

Die von dem Schulleiter am 1. März 1888 für das Schuljahr 1887/88...

Quinta

Die von dem Schulleiter am 1. März 1888 für das Schuljahr 1887/88...

A. Lehrverfassung.

In dem Schuljahre vom 11ten Oktober 1843 bis Ende September 1844 wurden folgende Lehrgegenstände abgehandelt:

Sexta.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Lehrer Zimmermann.

- a) Religion. 2 St. Religionslehrer Lic. Kaliski. 1 St. biblische Geschichte des A. T., nach Rabath. 1 St. Glaubenslehre: von den Eigenschaften Gottes und von der Schöpfung, nach Dntrup.
- b) Latein. 9 St. Lehrer Polster. 4 St. Grammatik nach Poplinski bis zu den unregelmäßigen Verbis incl. 4 St. Uebersetzen aus dem lat. Lesebuch von Schönborn I. Thl. 1 St. schriftliche Uebungen, Exercitia mit Extemporalien abwechselnd.
- c) Polnisch. 2 St. Lehrer v. Lutomski. Von den Redetheilen nach Muczkowski's Grammatik; Lesen aus Poplinski's Wypisy I. Thl. Sprach- und Declamir-Uebungen; schriftliche Arbeiten.
- d) Deutsch. 6 St. Lehrer Zimmermann. 1 St. Orthographie und Gram.: die Lehre von den Redetheilen nach Trojanski. 2 St. Lesen, Wiedererzählen des Gelesenen, Uebersetzen in's Polnische und Declamiren aus Poplinski's Auswahl I. Th. 2 St. Uebersetzen aus dem Polnischen in's Deutsche, verbunden mit Gramm. nach Poplinski's Elementarbuch. 1 St. Korrektur der Exercit. und Extemp. abwechselnd. Zu Neujahr übernahm der Kandidat Molinski 2 St. des Unterrichtes im Deutschen.
- e) Arithmetik. 4 St. Lehrer Zimmermann. Die ersten einfachen Rechnungsarten mit benannten und unbenannten Zahlen. Elemente der Bruchrechnung und Anwendung derselben auf Beispiele aus dem Gebiete der einfachen Regel de tri. Vielfache Uebungen im Kopfrechnen nach Brettner's bürgerlichen Rechnungen.
- f) Naturgeschichte. 2 St. Lehrer Pampuch. Beschreibung einzelner Thiere aus allen Klassen, ohne sich an's System zu halten, nach Lenz und Oken.
- g) Geographie. 3 St. bis Neujahr Lehrer Polster, nach Neujahr der Kandidat Molinski. Das Wichtigste aus der mathematischen und physischen Geographie. Uebersicht der 5 Erdtheile.
- h) Kalligraphie. 2 St. Lehrer Zimmermann, nach Vorlegeblättern.
- i) Gesang. 2 St. Lehrer Zimmermann. Uebungen in der Rhythmik und Melodik nebst zweistimmigen Liedern.

Quinta.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Lehrer Pampuch.

- a) Religion. 2 St. Lic. Kaliski. 1 St. Fortsetzung der biblischen Geschichte des A. T., nach Rabath. 1 St. Glaubenslehre, von der Vorsehung, Erlösung, Gnade, von der Kirche und den Hauptpflichten, nach Dntrup.

A. Plan Nauk.

W roku szkolnym od 11. Października 1843 do końca Września 1844 wykładane były następujące przedmioty:

Klasa VI.

(32 godziny na tydzień.)

Ordynariusz: Nauczyciel Zimmermann.

- a) Religia. 2 godz. Naucz. religii Lic. Kaliski. 1 godz. Historia biblijna St. Test. 1 godz. nauka religii: o przymiotach Boga i o stworzeniu podług Ontrupa.
- b) Język łaciński. 9 godz. Naucz. Polster. 4 godz. grammat. Poplińskiego aż do słów nieregularnych włącznie; 4 godz. tlómacz. z łacińskich wypisów Schoenhorna I cz.; 1 godz. wypracowania piśmienne, exercitia i extemporalia na przemian.
- c) Język polski. 2 godz. Naucz. Lutomski. O częściach mowy podług grammatyki Muczkowskiego: czytanie wypisów Poplińskiego I cz.: deklamacye; ćwiczenia ustne i piśmienne.
- d) Język niemiecki. 6 godz. Naucz. Zimmermann. 1 godz. ortografia i grammatyka o częściach mowy podług Trojańskiego. 2 godz. czytanie i opowiadanie tego, co się czytało; tlómaczenie z niem. na pol. i deklamacye z Poplińskiego wypisów I cz.; 2 godz. tlómacz. z pol. na niem. połączone z grammatyką podług Poplińskiego Elementarbudy; 1 godz. poprawa exercit. i extempor. na przemian. — Od Nowego Roku objął Kandydat Moliński 2 godziny języka niemieckiego.
- e) Rachunki. 4 godz. Naucz. Zimmermann. Cztery pierwsze działania z liczbami oznaczonymi i nie oznaczonymi. Początki o ułamkach i zastosowanie tychże do przykładów pojedynczej reguły trzech. Wielorakie ćwiczenia w rachunkach pamięciowych podług praktycznych rachunków Brettnera.
- f) Historia naturalna. 2 godz. Naucz. Pampuch. Opis pojedynczych zwierząt ze wszystkich klas, nie trzymając się systemu, podług Lenca i Okena.
- g) Jeografia. 3 godz. Naucz. Polster, do Nowego Roku, odtąd Kandydat Moliński. Najważniejsze rzeczy z Jeografii matematycznej i fizycznej; ogólny rys pięciu części świata.
- h) Kalligrafia. 2 godz. Naucz. Zimmermann, podług wzorów.
- i) Śpiew. 2 godz. Naucz. Zimmermann. Ćwiczenia w rytmice i melodyce tudzież w dwugłosowych pieśniach.

Klasa V.

(32 godziny na tydzień.)

Ordynariusz: Nauczyciel Pampuch.

- a) Religia. 2 godz. Ks. Lic. Kaliski. 1 godz. dalszy ciąg historii biblijnej St. Test. podług Kabatha. 1 godz. nauka religii: o opatrności, odkupieniu, łasce, kościele i głównych powinnościach, podług Ontrupa.

- b) Latein. 10 St. Lehrer Pampuch. Davon 2 St. Wiederholung der Etymologie. 2 St. Syntax. Die Lehre vom Satz und der Kasus, nach Poplinski's Grammatik. 4 St. Uebersetzen aus dem Lateinischen in's Polnische und Deutsche, und aus dem Deutschen in's Polnische und Lateinische, nach Schönborn's Übungsbuche II. Thl. 1 St. Exerc. und Extemp., welche wöchentlich abwechselnd angefertigt, verbessert und den Schülern unter mündlichen Bemerkungen zur Reinschrift zurückgegeben wurden. Nach Neujahr übernahm der Kandidat Molinski 3 lat. Stunden.
- c) Polnisch. 2 St. Lehrer v. Lutomski. Syntax nach Muczowski's Grammatik. Lesen aus Wypisy I. Thl. Sprech- und Deklamir-Übungen; schriftliche Arbeiten.
- d) Deutsch. 7 St. Lehrer Polster. 2 St. Grammatik nach Trojanski. Wiederholung des Kurses von Serta. Lehre von den verschiedenen Arten der Sätze und von der Wortstellung. 2 St. Uebersetzen aus der Auswahl I. Thl. 2 St. Uebersetzen aus Nowe Wypisy I. Thl. 1 St. schriftliche Übungen. Exerc. und Extemp. abwechselnd.
- e) Arithmetik. 4 St. Lehrer Zimmermann. Die Lehre von den gewöhnlichen und Decimalbrüchen. Die Lehre von den Proportionen mit Anwendung auf die bürgerlichen Rechnungsarten. Kopfrechnen nach Brettner's bürgerlichen Rechnungen.
- f) Geographie und Geschichte. 3 St. Lehrer Dr. Jerzykowski. 2 St. Geographie: speziellere Uebersicht der 5 Welttheile, als in Serta, nach eignen Diktaten. 1 St. Geschichte: Eintheilung der Geschichte; darauf Biographien der berühmtesten Männer aus der ganzen Geschichte, nach eignen Diktaten.
- g) Naturgeschichte. 2 St. Lehrer Pampuch. Beschreibung einzelner Thiergattungen aus allen Klassen, nach Lenz und Oken, jedoch nur nach der künstlichen Eintheilung des Thierreiches in 6 Klassen von Linné.
- h) Kalligraphie. 2 St. Lehrer Pampuch. Nach gestochenen Vorlegeblättern.
- i) Gesang. 2 St. combinirt mit den übrigen höheren Klassen, Lehrer Zimmermann. Dieser Unterricht wurde außer den gewöhnlichen Lehrstunden gegeben.

Quarta.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Lehrer v. Lutomski.

- a) Religion. 2 St. Lehr. Lic. Kaliski. 1 St. biblische Geschichte des N. T., nach Brodzinski. 1 St. Glaubenslehre: von den Sakramenten, nach Dntrup.
- b) Latein. 8 St. Lehrer v. Lutomski. Wiederholung des etymologischen Theils und die Kasus-Regeln nach Poplinski's Grammatik., mit steten praktischen Übungen nach Hottentrotts Aufgaben III. Cursus. Cornelius Nepos: Datames, Epaminondas; Pelopidas, Agesilaus, Eumenes. Exercit. und Extemp.
- c) Griechisch. 5 St. Oberlehrer Peterek. Nach Gegielski's Grammatik: die Formenlehre bis zu den Verbis auf $\mu\iota$, letztere nur paradigmatisch, verbunden mit Uebersetzen entsprechender Stücke aus Jakob's Lesebuch. Alle 14 Tage ein Exercitium, und von Weihnachten ab 1 St. Extemp.

- b) Język łaciński. 10 godz. Naucz. Pampuch. 2 godz. powtarzanie etymologii; 2 godz. składni: nauka o zdaniu i przypadkach podług grammatyki Poplińskiego; 4 godz. tłumacz. z łacini. na polskie i niemieckie i z niemieckiego na polskie i łacińskie, podług wypisów Schoenborna II cz. 1 godz. exerc. i extemp., które co tydzień na przemian robiono, poprawiano i uczniom z ustnymi uwagami do przepisania oddawano.
- c) Język polski. 2 godz. Naucz. Lutomski. Sładnia podług Muczковского grammatyki. Czytanie wypisów Poplińskiego I cz. Ćwiczenie w wystąpieniu się i deklamacyje; wypracowania piśmienne.
- d) Język niemiecki. 7 godz. Naucz. Polster. 2 godz. gramm. podług Trojańskiego; powtarzanie kursu klasy szóstej, nauka o różnych gatunkach zdań i o szykowaniu wyrazów. 2 godz. tłumacz. z wypisów niemieckich I cz. 2 godz. tłumaczenie z wypisów polskich I cz. 1 godz. wypracowania piśmienne, exercitia i extemporalia na przemian.
- e) Rachunki. 4 godz. Naucz. Zimmermann. Nauka o zwyczajnych i dziesiętnych ułamkach, o proporcjach z zastosowaniem do rachunków praktycznych. Rachunki pamięciowe, podług rach. prakt. Brettnera.
- f) Jeografia i Historia. 3 godz. Naucz. Dr. Jerzykowski. 2 godz. Jeografii: pięć części świata obszerniej, jak w klasie szóstej, podług własnych dyktatów. 1 godz. Historii: podział historii i życiopisy najslawniejszych mężów z całej historii podług własnych dyktatów.
- g) Historia naturalna. 2 godz. Naucz. Pampuch. Opis pojedynczych gatunków zwierząt ze wszystkich klas podług Lenca i Okena, ale tylko podług kunsztownego podziału królestwa zwierząt na 6 klas przez Lineusza.
- h) Kalligrafia. 2 godz. Naucz. Pampuch. Podług wzorów sztychowanych.
- i) Śpiew. 2 godz. w połączeniu z wyższymi klasami. Naucz. Zimmermann. Nauka ta była udzielana poza godzinami szkolnymi.

Klasa IV.

(32 godziny na tydzień.)

Ordynariusz: Nauczyciel Lutomski.

- a) Religia. 2 godz. Naucz. Lic. Kaliski. 1 godz. historia biblijna Now. Test., podług Brodzińskiego. 1 godz. nauka religii: o sakramentach podług Ontrupa.
- c) Język łaciński. 8 godz. Naucz. Lutomski. Powtarzanie etymologii i składni przypadków podług grammatyki Poplińskiego w ciągłym połączeniu z praktycznymi ćwiczeniami podług zadań Hottenrotta III curs. Z Korneliusza wytłomaczono Datamesa, Epaminondasa, Pelopidę, Agezylausza i Eumenesa. Exercitia i extemporalia.
- c) Język grecki. Naucz. w. Peterek. Etymologia podług grammatyki Cegielskiego aż do słów na μ , ostatnie tylko jako wzór, w połączeniu z tłumaczeniem odpowiednich rozdziałów z wypisów Jakobsa. Co dwa tygodnie exercitia, a od Nowego Roku 1 godz. extemporalia.

- d) Polnisch. 2 St. Lehrer v. Lutomski. Buchstabenwandlung; Satz- und Interpunktionslehre; Lesen aus Wypisy I. Thl. Sprech- und Deklamirübungen; schriftliche Arbeiten.
- e) Deutsch. 5 St. Lehrer Dr. Jerzykowski 1 St. Wiederholung des grammatischen Cursus von Quinta; dann die Satzlehre und die Wortstellung nach der Grammatik von Trojanski. 1 St. Uebersetzen aus Poplinski's Wypisy. 1 St. Uebersetzen aus der Auswahl und Deklamirübungen. 1 St. Exercit. und Extemp. abwechselnd. 1 St. mündliche Uebungen, zu welchen das aus der Geschichte polnisch Erlernte empfohlen wurde.
- f) Mathematik. 4 St. Lehrer Dr. Piegsa. 2 St. Arithmetik. Wiederholung des Cursus von Quinta. Vier Species mit Buchstaben, Mono und Polynome. 2 St. Geometrie. Kongruenz der Dreiecke; Parallellinien; Gleichheit der Dreiecke; Verwandlung der Figuren bis incl. Pythagoras. Nach Grunert.
- g) Geographie und Geschichte. 4 St. Lehrer Dr. Jerzykowski. 2 St. Geographie: Europa mit den überseeischen Besitzungen; nach eignen Heften. 2 St. Geschichte: Allgemeine Uebersicht der ganzen Geschichte, nach seinem in Trzemeszno 1844 herausgegebenen Leitfaden.
- h) Naturgeschichte. 2 St. Lehrer Pampuch. Im Wintersemester: streng systematische Eintheilung des Thierreichs nach der natürlichen Methode, Beschreibung derselben nach Oken und Goldfuß. Im Sommersemester: Botanik nach eiguem Leitfaden.

Tertia.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Oberlehrer Peterek.

- a) Religion. 2 St. Lehrer Lic. Kaliski. Die christliche Sittenlehre, nach Barthel.
- b) Latein. 8 St. Lehrer Dr. Szostakowski. Grammat. nach Zumpt. Wiederholung der Etymologie; die Syntar und das Wichtigste aus der Syntaris ornata. Wöchentlich abwechselnd ein Exercitium und Extemporale nach vom Lehrer ausgewählten und distirten Stellen aus Cicero und Livius. Mündliches Uebersetzen aus dem Deutschen nach Hottentrot's drittem Cursus. Cäsar de bello Gallico 7tes und 8tes Buch. Ovid; Uebersetzung ausgewählter Stücke. Außerdem prosodische und metrische Uebungen.
- c) Griechisch. 6 St. Davon 4 St. Oberlehrer Peterek, und zwar 3 St. Xenophons Anabasis 3tes und 4tes Buch; dabei nach Cegielski's Grammatik ausführlich die Etymologie. 1 St. Extemporale und alle 14 Tage ein Exercitium. 2 St. Lehrer Dr. Jerzykowski. Homer's Odyssee Buch III. Bei der Erklärung der homerischen Formen wird die griechische Grammatik von Cegielski gebraucht.
- d) Polnisch. 2 St. Lehrer v. Lutomski. Von der Wortbildung nach Muczkowski; Lesen klassischer Musterstücke; mündliche Vorträge und schriftliche Arbeiten.
- e) Deutsch. 3 St. Lehrer Dr. Dgienski. Davon 1 St. Grammatik nach Heyse; 1 St. Uebersetzen der Wypisy polskie I. Theil in's Deutsche; 1 St. Auslegung des ersten Buches der Fabeln von Lessing, und Auswendiglernen einzelner Fabeln; Lesen und Wiedererzählen des Gelesenen aus der Auswahl von Mustern deutscher Prosaiker und Dichter I. Theil. Jede Woche ein Aufsatz und Extemp. abwechselnd. Nach Osiern alle

- d) **Język polski.** Naucz. Lutomski. Zamiana głosek; nauka o zdaniu i interpunkcji; czytanie wypisów I cz.; ćwiczenia w wysłowieniu się i deklamacye; wypracowania piśmienne.
- e) **Język niemiecki.** Naucz. Dr. Jerzykowski. 1 godz. powtórzenie grammatycznego kursu klasy piątej; potem nauka o zdaniu i szykowaniu wyrazów podług grammatyki Trojańskiego; 1 godz. tłumacz. z wypisów Poplińskiego; 1 godz. tłumaczono z *Muśwałf* i uczono się na pamięć wierszy; 1 godz. exerc. i extemp. na przemian. 1 godz. ćwiczenia w wysłowieniu się, do czego zalecano to, czego się uczniowie z historii po polsku nauczyli.
- f) **Matematyka.** 4 godz. Naucz. Dr. Piegsa. 2 godz. Arytmetyki: powtórzenie tego co było w klasie piątej, cztery działania algebraiczne, jednowyrazy i wielowyrazy. 2 godz. Jeometrii: przystawanie trójkątów, o liniach równoległych, o równości trójkątów, o zamianie figur aż do Pitagorasa incl. — podług Grunerta.
- g) **Geografia i Historia.** 4 godz. Naucz. Dr. Jerzykowski. 2 godz. Geografii: Europa z posiadłościami zaeuropejskimi podług swoich dyktatów. 2 godz. Historii: ogólny rys całej historii podług „Rysu swego w Trzemesznie 1844 r. wydanego.”
- h) **Historia naturalna.** 2 godz. Naucz. Pampuch. W półroczu zimowem: systematyczny podział królestwa zwierząt podług naturalnej metody, opisanie teje podług Okena i Goldfussa: W półroczu letniem: botanika podług własnego rysu.

Klasa III.

(32 godziny na tydzień.)

Ordynariusz: Nauczyciel wyższy **Peterek.**

- a) **Religia.** Ks. Lic. Kaliski. Nauka moralna o powinnościach chrześcijańskich podług Barthla.
- b) **Język łaciński.** Naucz. Dr. Szostakowski. Grammat. podług Zumpta. Powtórzenie etymologii; składnia i najważniejsze rozdziały ze składni wyższej. Co tydzień na przemian exercitium i extemporale podług miejsc Cicerona i Liwiusza przez nauczyciela wybieranych i dyktowanych. Usne tłumaczenie z niemieckiego podług Hottenrotta III. curs. Z Cezara wytłumaczono o wojnie z Gallami VII i VIII księgę, a z Owidiusza rozdziały wyborowe wraz z nauką o iloczasiu.
- c) **Język grecki.** 6 godz. 4 godz. naucz. w. Peterek. Z tych, w trzech godzinach czytał z Xenofonta *Anabasis* III i IV ks. i uczył etymologii szczegółowo podług grammatyki Cegielskiego: w 1 godz. pisano extemporale, a co dwa tygodnie exercitium. — 2 godz. naucz. Dr. Jerzykowski, wytłumaczył z Homera *Odyssei* ks. III; przy objaśnianiu form homerycznych używano grammatyki Cegielskiego.

- 14 Tage theils freie Ausarbeitungen, theils Uebersetzungen aus dem Polnischen. Jedes Halbjahr Durchsicht der schriftlichen Erinnerungen an das privatim Gelesene.
- f) Französisch. 2 St. Lehrer Dr. Jerzykowski. 1 St. Formenlehre bis zu den unregelmäßigen Verbis nach Herrmann's Grammatik. 1 St. Uebersetzen aus dem Französischen; von Weihnachten ab alle 14 Tage ein Exercitium und Extemporale abwechselnd.
- g) Mathematik. 4 St. Lehrer Dr. Piegsa. Davon 2 St. Arithmetik: Wiederholung des Cursus von Quarta; dann von den Potenzen mit ganzen Exponenten, Ausziehung der Quadrat- und Kubikwurzeln, und Anwendung dieser Lehren auf die Gleichungen. 2 St. Geometrie: Vom Kreise, von der Aehnlichkeit der Figuren und was damit zusammenhängt, so daß die Planimetrie der Hauptsache nach vollendet wurde. Die Vorträge wurden nach Brunert gehalten.
- h) Naturgeschichte. 2 St. Lehrer Pampuch. Im Wintersemester Mineralogie, im Sommersemester Botanik nach eigenem Leitfaden.
- i) Geographie und Geschichte. 3 St. Oberlehrer Peterek. 1 St. Geographie Asien's, Afrika's, Amerika's und Australien's, nach Selten. 2 St. Geschichte der neueren Zeit, nach Welter; nach Oestern brandenburgische Geschichte.

Secunda.

(32 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Lehrer Dr. Dgienski.

- a) Religion. 2 St. Licentiat Kaliski. 1 St. Kirchengeschichte nach Barthel. 1 St. von der heiligen Schrift und der Tradition als Erkenntnißmittel für die christliche Offenbarung, von ihrer Göttlichkeit und von der Kirche, nach Barthel.
- b) Latein. 8 St. Davon 6 St. Oberlehrer Dr. Schneider, und zwar 3 St. Prosaiker; im Wintersemester Livius Buch 31; im Sommersemester Cicero's Catil. Reden. Die Erklärung wurde zum Theil in lateinischer Sprache gegeben. 3 St. Stil: davon in 1 St. Anfertigung eines Extemporale, in der 2ten Stunde Beurtheilung der Extemporalien und der alle 2 Wochen gelieferten Exercitien; in der 3ten Stunde Wiederholung der Syntax und Uebersetzen von Kraft's Geschichte Griechenlands S. 71 bis S. 96. Privat-Lektüre: Im Wintersemester: Sallust's Catilina; im Sommersemester: Livius. 2 St. Virgil, bis Oestern Dr. Szostakowski: die Eklogen und einzelne Abschnitte aus dem Horazius; nach Oestern Dr. Schneider: Virgil's Aeneis B. 10. Auswendig wurde die erste Catilin. Rede gelernt.
- c) Griechisch. 6 St. Lehrer Dr. Szostakowski. Die Syntax nach Buttman, Moduslehre nach Kühner; Wiederholung der Etymologie. Wöchentlich abwechselnd ein Extemporale und ein Exercitium nach Kost und Wüstemann. Lektüre einiger Kapitel aus Herodot und eine Idylle des Theokrit der Dialekte wegen. Xenophons Cyropädie 6tes und 7tes Buch; Homer's Odyssee 9tes bis 12tes Buch.
- d) Polnisch. 2 St. Lehrer v. Lutomski. Von der stilistischen Darstellungsweise; Lesen klassischer Musterstücke; mündliche Vorträge und schriftliche Arbeiten.
- e) Hebräisch. 2 St. Lic. Kaliski. Die Formenlehre nach Gesenius, und Uebersetzen nach Maurer.

- d) Język polski. 2 godz. Naucz. Lutomski. O tworzeniu wyrazów podług Muczkowskiego; czytanie wzorowych dzieł; wolne wykłady i piśmienne wypracowania.
- e) Język niemiecki. 3 godz. Naucz. Dr. Ogiński. 1 godz. gramm. podług Heysego; 1 godz. tłumacz. wypisów polskich cz. I. na niemieckie; 1 godz. wykładanie pierwszej księgi bajek Lessynga i uczenie się niektórych na pamięć; czytanie i opowiadanie tego, co się czytało z „*Muswahl von Mäutern deutscher Prosaiker und Dichter I Theil.*“ Co tygodni wypracowanie i extemporale na przemian. Po Wielkiej Nocy co dwa tygodnie częścią wolne wypracowania częścią tłumaczenia z polskiego. Co półroku rewizya czytania domowego za pomocą przypomnień skreślonych przez uczniów
- f) Język francuski. 2 godz. Naucz. Dr. Jerzykowski. 1 godz. część etymologiczna aż do słów nieregularnych podług grammatyki Hermana. 1 godz. tłumaczenie z francuskiego. Od Bożego Narodzenia co dwa tygodnie exercitium i extemporale na przemian.
- g) Matematyka. 4 godz. Naucz. Dr. Piegsa. 2 godz. Arytmetyki: powtarzanie tego, co było w klasie poprzedzającej, potem nauka o potęgach z całkowitemi wykładnikami, wyciąganie pierwiastków kwadratowych i kubicznych z zastosowaniem ich do równań. 2 godz. Jeometrii: o kole, o podobieństwie figur i tem, co z tą nauką ma związek, tak iż planimetria pod względem najgłówniejszych rzeczy ukończoną została. Wykładano podług Grunerta.
- h) Historia naturalna. 2 godz. Naucz. Pampuch. W półroczu zimowem mineralogia podług Glockera; w półroczu letniem botanika podług własnego rysu.
- i) Jeografia i Historia. 3 godz. Naucz. w. Peterek. 1 godz. Jeografia Azji Afryki, Ameryki i Australii podług Seltena. 2 godz. Hist. nowszych czasów podług Weltera; po Wielkiej Nocy historia Brandenburgska.

Klasa II.

(32 godziny na tydzień.)

Ordynariusz: Nauczyciel Dr. Ogiński.

- a) Religia. 2 godz. Ks. Lic. Kaliski. 1 godz. Historia kościelna podług Barthla. 1 godz. o Piśmie Świętem i tradycyi jako środkach poznania chrześcijańskiego objawienia, o ich boskości, i o kościele podług Barthla.
- b) Język łaciński. 8 godz. Z tych 6 godz. naucz. w. Dr. Schneider a mianowicie 3 godz. prozaików, w półroczu zimowem Liwiusza ks. XXIII, w letniem zaś Cyclerona mowy przeciw Katylinie; objaśnianie w części po łacinie. 3 godz. stylu, z których jedną obracano na extemporale, drugą na rozbieganie tych extemp. tudzież co dwa tygodnie oddawanych exercit., a w trzeciej powtarzano składnią i tłumaczono Krafsta historia grecką §. 71—96. W domu czytano w półroczu zimowem Sallustiusza Katylinę, w letniem Liwiusza. 2 godz. Wirgiliusza, do Wielkiej Nocy Dr. Szostakowski wytłumaczył Eklogii i niektóre ustępy z Georgików; odtąd Dr. Schneider Eneidy ks. X. Na pamięć uczono się pierwszej mowy Katylińskiej.
- c) Język grecki. 6 godz. Naucz. Dr. Szostakowski. Składnia podług Buttmana, nauka o trybach podług Kühnera, powtarzanie etymologii. Co tydzień na przemian extemporalia i exercitia podług Rosta i Wüstemanna. Czytanie niektórych rozdziałów Herodota i jednej idylli Teokryta dla dyalektów. Xenofonta Cyroped. ks. VI i VII; Homera Odyss. ks. IX—XII.

- f) Deutsch. 3 St. Lehrer Dr. Dgienski. Praktische Anleitung zur Bearbeitung eines Thema. Auslegung einiger lyrischer Gedichte Schillers, und dessen Maria Stuart; dabei das Nöthige von den Regeln der Auslegung, und der deutschen Verslehre. Wiederholung einiger Theile der Grammatik, nach Heyse. Alle 3 Wochen ein Aufsatz. Jedes Halbjahr Durchsicht der schriftlichen Erinnerungen an das privatim Gelesene.
- g) Französisch. 2 St. Lehrer Dr. Dgienski. 1 St. Formenlehre nach Herrmann bis zu den verbes irréguliers. 1 St. Ideler III. Theil slatarisch. Alle 14 Tage Exercices und Surlechamps.
- h) Mathematik. 3 St. Lehrer Dr. Piegsa. 1 St. Arithmetik: Wiederholung des Cursus von Tertia; dann von den Potenzen, Logarithmen, Progressionen und Gleichungen des 2ten Grades. 2 St. Geometrie: Vervollständigung der Planimetrie; dann Trigonometrie nach Brunert.
- i) Physik. 1 St. Lehrer Dr. Piegsa. Allgemeine Eigenschaften der Körper; Statik fester Körper, nach Brettner.
- k) Geschichte und Geographie. 3 St. Oberlehrer Petersek. Einleitung zur Geschichte; dann die Geschichte der ältesten Staaten; hierauf griechische Geschichte, nach Welter. Aus der Geographie: die alte Geographie Asien's, Afrika's und Griechenland's, nach Volger.

Prima.

(34 Stunden wöchentlich.)

Ordinarius: Oberlehrer Dr. Schneider.

- a) Religion. 2 St. Lehrer Lic. Kaliski. 1 St. Lesen und Erklärung des Evangeliums Lukas in der Original-Sprache. 1 St. Glaubenslehre: von der Trinität; von der Schöpfung, und zwar des Geistes, der Natur und des Menschen; von der Sünde und der Erlösung, nach Barthel.
- b) Latein. 8 St. Davon 6 St. Oberlehrer Dr. Schneider. 3 St. Profaißer. Im Wintersemester: Livius Buch XXIII. Im Sommersemester: Cicero de finibus honorum et malorum erstes Buch; später Livius XXII. Die Erklärung wurde lateinisch gegeben. 3 St. Stil: davon 1 St. Anfertigung eines Extemporale; 1 St. Beurtheilung der Extemporalien und der monatlich gelieferten freien Arbeiten. 1 St. Syntaxis ornata und Erklärung schwierigerer Abschnitte der Syntax, abwechselnd mit der Lectüre des Tacitus, von welchem das erste Buch der Annalen gelesen wurde. Memorirt wurde die erste Catilinar. Rede. 2 St. Horaz, 1tes und 2tes Buch Oden, Dr. Szostakowski. Privat-Lectüre: Livius und Cicero.
- c) Griechisch. 6 St. Bis Ostern Oberlehrer Dr. Schneider. Davon 3 St. Profaißer. Plutarch: Cato min. und Phocion. 2 St. Dichter: Sophokles König Oedipus. 1 St. Stil und Syntaxis des Verbuns, abwechselnd mit Extemporalien. Nach Ostern Direktor Dziadek. 3 St. Plato's Apologie. 2 St. Homer's Ilias I. und II. 1 St. Exercitium und Extemporale abwechselnd.

- d) Język polski. 2 godz. Naucz. Lutomski. O kształtach stylu: czytanie wzorowych dzieł; wolne wykłady i piśmienne wypracowania.
- e) Język hebrajski. 2 godz. Ks. Lic. Kaliski. Część etymologiczna podług Gezeniusza i tłumaczenie podług Maurera.
- f) Język niemiecki. 3 godz. Naucz. Dr. Ogieński. Nauka o obrabianiu tematów; wykład niektórych lirycznych poezji Szyllera, i jego Marii Stuart; przytem najglówniejsze rozdziały o prawidłach wykładu i niemieckich wierszach. Powtarzanie niektórych części grammatyki podług Heysego. Co trzy tygodnie wypracowanie. Co półroku rewizya zeszytów zawierających przypomnienie tego, co się w domu czytało.
- g) Język francuski. 2 godz. Naucz. Dr. Ogieński. 1 godz. etymologia podług Hermanna aż do słów nieregularnych. 1 godz. tłumacz. z Idelera III cz.; co dwa tygodnie exercitia i extemporalia.
- h) Matematyka. 3 godz. Naucz. Dr. Piegsa. 1 godz. Arytmetyka: powtarzanie kursu klasy czwartej; potem o potęgach, logarytmach, progressyach i równaniach drugiego stopnia. 2 godz. Jeometrii: uzupełnienie planimetrii, potem trygonometria podług Grunerta.
- i) Fizyka. 1 godz. Naucz. Dr. Piegsa. Ogólne własności ciał; statyka ciał ściślych podług Brettnera.
- k) Historia i Jeografia. 3 godz. Naucz. w. Peterek. Wstęp do historii; potem historia najdawniejszych państw; następnie historia grecka podług Weltera. — Jeografia starożytna Azyi, Afryki i Grecyi podług Volgera.

Klasa I.

(32 godziny na tydzień.)

Ordynariusz: Nauczyciel wyższy Dr. Schneider.

- a) Religia. 2 godz. Ks. Lic. Kaliski. 1 godz. czytanie i wykład ewangelii Śgo Łukasza podług oryginału greckiego. 1 godz. nauka religii: o Trojcy S; o stworzeniu ducha, natury i człowieka; o grzechu i odkupieniu podług Barthla.
- b) Język łaciński. Z tych 6 godz. Naucz. w. Dr. Schneider. 3 godz. prozaików, w półroczu zimowem Liwiusza ks. XXIII., w letniem Cycerona de finibus bon. et mal. ks. I. później Liwiusza ks. XXII. Objaśnienia dawano w języku łacińskim. 3 godz. stylu: z tych 1 godz. extemporalia, w 1 godz. przechodzono extemporalia i miesięcznie oddawane wolne wypracowania. 1 godz. składnia wyższa i trudniejsze rozdziały ze składni, i na przemian Tacyta Annal. ks. I. Na pamięć nauczono się pierwszej mowy Katylińskiej. — 2 godz. Dr. Szostakowski. Horacego Od. I i II ks. W domu: Liwiusz i Cycero.
- c) Język grecki. 6 godz. Do Wielkanocy naucz. w. Dr. Schneider. Z tych 3 godz. Plutarcha Cato min. i Focyon. 2 godz. Sofoklesa Oedipus Rex. 1 godz. styl i składnia naprzemian z extemporaliami. Od Wielkanocy Dir. Dziadek. 3 godz. Platona Apologia. 2 godz. Homera Iliady I i II ks. 1 godz. exercitia i extemporalia naprzemian.

- d) Hebräisch. 2 St. Lehrer Lic. Kaliski. Grammatik nach Gesenius: vom Verbum, Namen und den Hauptlehren der Syntax. Uebersetzen des profaischen Theils aus Gesenius Lesebuche im Wintersemester; im Sommersemester: Uebersetzen der Psalmen.
- e) Polnisch. 2 St. Lehrer Lic. Kaliski. 1 St. mündliche Vorträge und Literaturgeschichte vom 16ten Jahrhundert ab, nach Lufasiewicz. 1 St. Lesen und alle drei Wochen schriftliche Aufsätze.
- f) Deutsch. 3 St. Lehrer Dr. Dgienski. 2 St. Einübung der in Sekunda gegebenen Anweisung zur Bearbeitung eines Thema's, an 50—60 Themen. Auslegung der Abhandlungen, 1. von Möser: „wie gelangt man zu einem guten Vortrage seiner Empfindungen?“ 2. von Schiller über das Erhabene. Alle 4 Wochen ein Aufsatz. Freie Vorträge, nebst Anweisung und Uebung in der sofortigen Beurtheilung derselben. 1 St. Literaturgeschichte. Begriff der deutschen Literaturgeschichte; kurze Uebersicht der von 300—1700; ausführlicher Vortrag der des 18ten und 19ten Jahrhunderts. Jedes Halbjahr: Durchsicht der schriftlichen Erinnerungen an das privatim Gelesene.
- g) Philosophie. 1 St. Lehrer Dr. Dgienski. Psychologie.
- h) Französisch. 2 St. Lehrer Dr. Dgienski. 1 St. Grammatik: die Syntax nach Herrmann. 1 St. Ideler aus dem 3ten und 4ten Theile, das Poetische nebst dem Nöthigen von der französischen Metrik. Alle 14 Tage Exercices und Surlechamps abwechselnd.
- i) Mathematik. 4 St. Lehrer Dr. Piegsa. 2 St. Arithmetik: Wiederholung der cursus der früheren Klassen. — Combinationslehre. — Binomischer Lehrsatz. 2 St. Geometrie: die Stereometrie nach Grunert.
- k) Physik. 2 St. Lehrer Dr. Piegsa. Die Imponderabilien, nach Brettner.
- l) Geschichte. 2 St. Oberlehrer Petref. Wiederholung der römischen Geschichte; dann die der neueren und neuesten Zeit von 1492—1815, nach Welser.

B. Inhalt der im verfloffenen Schuljahre ergangenen Verordnungen der vorgesetzten Behörden.

1. Vom 28. Juli 1843. Das Königl. Provinzial-Schul-Collegium im Auftrage des Hohen Ministeriums der geistlichen u. Angelegenheiten macht auf den von dem Premier-Lieutenant von Wedell in Posen bearbeiteten historisch-geographischen Handatlas aufmerksam, welcher in der Alexander Dunkerschen Buchhandlung in Berlin erschienen ist.

2. Vom 4. September. Nach einem Erlasse des Herrn Ministers der geistlichen u. Angelegenheiten vom 25. Juli c. sollen demselben von denjenigen Unterrichtsanstalten, welche Zuschüsse aus allgemeinen Staatsfonds beziehen, alljährliche Final-Abschlüsse eingereicht werden.

3. Vom 30. September. Das Königl. Provinzial-Schul-Collegium macht im Auftrage des vorgeordneten Hohen Ministeriums auf das von dem Gymnasiallehrer Dr. Schipper herausgegebene französische Lesebuch nebst einem Memorirstoffe zu einer neuen von den Behörden empfohlenen Memorirmethode aufmerksam.

- d) Język hebrajski. 2 godz. Ks. Lic. Kaliski. Grammatyka podług Gezenisza o słowie, imieniu i najważniejsze rozdziały ze składni. Tłómaczenie prozajcznej części wypisów Gezenisza w półroczu zimowem, w letniem tłómaczenie psalmów.
- e) Język polski. 2 godz. Naucz. Lic. Kaliski. 1 godz. wolny wykład i historia litteratury od 16 wieku podług Lukaszewicza 1 godz. czytanie i co trzy tygodnie wypracowania piśmienne.
- f) Język niemiecki. 3 godz. Naucz. Dr. Ogieński. 2 godz. Ćwiczenia w nauce danej w klasie drugiej o obrabianiu zadań na 50—60 tematach. Wykład rozpraw 1, Moezera: jak można dobrze wyrazić swoje uczucia? 2, Szyl-lera o wzniosłem. Co 4 tygodnie wypracowania, wolne wykłady, i wprawianie w osądzaniu tychże. 1 godz. historia litteratury. Co jest historia litteratury niemieckiej; krótki rys litteratury od 300—1700; a w szczególności litteratura 18 i 19 wieku. Co półroku przegląd wspomnień piśmiennych z czytanych w domu książek.
- g) Filozofia. 1 godz. Naucz. Dr. Ogieński. Psychologia.
- h) Język francuski. 2 godz. Naucz. Dr. Ogieński. 1 godz. grammatyka; składnia podług Hermanna. 1 godz. tłómaczenie poezyi z Idelera III i IV części w połączeniu z nauką o francuskiej metryce. Co dwa tygodnie exercitia i extemporalia na przemian.
- i) Matematyka. 4 godz. Naucz. Dr. Piegsa. 2 godz. Arytmetyka: powtórzenie tego, co było w klasie poprzedniej. — nauka o kombinacyach — teorema binomialne — 2 godz. Jeometrii: stereometria podług Grunerta.
- k) Fizyka. 2 godz. Naucz. Dr. Piegsa. O ciałach nie waźkich.
- l) Historia. 2 godz. Naucz. w. Peterek. Powtórzenie historii rzymskiej; potem historia nowsza i najnowsza od 1492—1815 podług Weltera.

B. Treść ustaw Król. Rady Szkólnej z roku zeszłego.

1. Z dnia 28 Lipca 1843. Zwraca się uwagę z polecenia Wys. Ministerium spraw duchownych etc. na historyczno-jeograficzny atlas porucznika Wedella, który w Berlinie w księgarni Alexandra Dunkera wyszedł.
2. Z dnia 4 Września. Według rozporządzenia ministra spraw duchownych etc. z dnia 25 Lipca r. b. mają mu te instytucja, które dodatki z ogólnej państwa kasy otrzymują, corocznie ostateczne obrachunki przesyłać.
3. Pod dniem 30 Września r. b. zwraca Pr. Rada Szkólna z polecenia przełożonego Wysokiego Ministerium uwagę na francuskie wypisy wraz z przykładami do uczenia się na pamięć, wydane przez gimnazyalnego nauczyciela Dr. Szyppera i zaletcone przez władze.

4. Vom 11. Oktober. Die höheren Orts ergangene Anordnung, daß die Abiturienten bei ihrem Abgange zur Universität auf die genaue Beachtung der Artikel 1, 2 und 4 des Bundestags-Beschlusses vom 14. November 1834 aufmerksam gemacht werden, und daß dies geschehen, in den Abgangszeugnissen vermerkt werde, wird in Erinnerung gebracht.

5. Vom 19. Oktober. Das Königl. Provinzial-Schul-Collegium im Auftrage des Hohen Ministeriums der geistlichen u. Angelegenheiten macht auf den von dem Geographen Johann Valerius Kutschert herausgegebenen und von der Schröderschen Buch- und Kunsthandlung zu Berlin verlegten Atlas der alten Geschichte und Geographie mit dem Bemerkten aufmerksam, daß ein Exemplar 2 Thlr. kostet.

6. Vom 29. Oktober. Der für das Schuljahr 1843/44 entworfene Lehrplan wird genehmigt.

7. Vom 3. November. Nach Eröffnung des Hohen Ministeriums der geistlichen u. Angelegenheiten ist auch mit der Königl. Dänischen Regierung ein gegenseitiger Schul-Programmen-Austausch eingeleitet worden, und sollen zu diesem Behufe vom nächsten Jahre ab 267 Exemplare zur weiteren Vertheilung eingesendet werden.

8. Vom 8. November. Das Gymnasial-Direktorium wird auf das von dem Professor Dr. Panofka in Berlin in vier Hefen herausgegebene Werk „Bilder antiken Lebens“ aufmerksam gemacht.

9. Vom 23. November. Mittheilung des von dem Königl. Bayerischen Professor und Rektor Dr. Reuter abgefaßten Aufsatzes über den Zweck und Gang der Rudhardtschen Methode.

10. Vom 18. Januar 1844. Bestimmung des Hohen Ministeriums, nach welcher die Abiturienten-Prüfungen möglichst nahe vor dem Schlusse der Lektionen abzuhalten, und bei dem feierlichen Entlassungs-Akte nach Befinden der Umstände die Namen derer, welche nach der Abiturienten-Prüfung sich nicht ordnungsmäßig benommen haben, öffentlich zu nennen sind.

11. Ministerial-Erlaß vom 1. Februar, nach welchem bei den Abiturienten-Prüfungs-Commissionen der Gymnasien der Provinz Posen durch die Commissarien dahin zu wirken ist, daß diejenige Praxis, nach welcher bisher die Abiturienten polnischer Abkunft in der deutschen Sprache beurtheilt worden sind, auch ferner mit Rücksicht auf die billigen Wünsche der Provinzial-Stände befolgt, und die Leistungen im Deutschen für genügend erklärt werden, wenn auf den Grund mehrjähriger Erfahrung, so wie nach dem Resultate der mündlichen und schriftlichen Prüfung der Abiturient für fähig erachtet werden kann, den deutschen Lehrvorträgen auf der Universität mit Leichtigkeit zu folgen.

12. Vom 7. März. Das Königl. Provinzial-Schul-Collegium verfügt, daß nur den Schülern der obersten Klassen gestattet wird, ohne besonderen Erlaubniß-Schein Privatunterricht in Familien und Privatanstalten zu ertheilen, wenn sie sich über ihre wissenschaftliche und sittliche Befähigung für Unterricht und Erziehung durch ein genügendes Zeugniß des Direktors der gelehrten Schule, welche sie besuchen, bei der Orts-Schulbehörde zuvor ausweisen.

13. Vom 14. März. Erlaß des Herrn Ministers der geistlichen u. Angelegenheiten, die Gesichtspunkte näher zu bezeichnen, nach welchen den bereits vorhandenen Turn-Anstalten eine allgemeinere Verbreitung und eine bestimmtere Richtung zu geben, und überhaupt diese wichtige Angelegenheit fernerhin zu behandeln ist.

4. Z dnia 11 Października. Przypomina się zalecenie wyższej władzy aby zwracać uwagę abiturientów przy ich odchodzie na uniwersytet na dokładne zachowanie artykułów 1, 2 i 4 postanowienia Rzeszy Niemieckiej z dnia 14 Listopada 1834, i w zaświadczeniach dojrzałości umieszczać, iż to nastąpiło.
5. Pod dniem 19 Października Kr. Pr. Rada Szkólna z polecenia Wysokiego Ministerium spraw duchownych etc. zwraca uwagę na atlas starożytnej historii i geografii przez jeografa Jana Valer. Kutscheita w księgarni Schroedera w Berlinie wydany z tem nadmienieniem, że 1 eksemplarz 2 talary kosztuje.
6. Z dnia 29 Października tyczy się zatwierdzenia planu lekcji na rok 1843/44.
7. Pod dniem 3 Listopada oświadcza Wysokie Ministerium spraw duchownych etc., że także z rządem duńskim zrobiono wymianę programów szkolnych, i że w tym celu od następnego roku ma być 267 eksemplarzy do dalszego rozsyłania doręczanych.
8. Pod dniem 8 Listopada zwrócono uwagę Dyrektora gimnazjalnego na „Bilder antifen Lebens“, dzieło wydane w Berlinie w 4 poszytach przez profesora Dr. Panofkę.
9. Z dnia 23 Października tyczy się rozprawy o celu i rozkładzie metody Rudhardta, którą napisał król. bawarski profesor i rektor Dr. Reuter.
10. Pod dniem 18 Stycznia 1844 zaleca Wysokie Ministerium, ażeby popisy abiturientów jak najkrócej przed ukończeniem lekcji odbywać i przy uroczystym pożegnaniu według okoliczności nazwiska tych wymieniać, którzy się po odbyciu popisu dojrzałości nieprzyzwoicie zachowali.
11. Według rozporządzenia ministerialnego z dnia 1 Lutego mają przy popisach abiturientów W. Ks. Poznańskiego komisariusze królewscy nad tem czuwać, aby praktykę, podług której dotąd abiturientów polskiego rodu pod względem języka niemieckiego osądzano, także nadal według słusznych życzeń Stanów Prowincjonalnych zachowano i postępy w języku niemieckim za zadawalniające uznawano, skoro kilkoletnie doświadczenie, tudzież rezultat piśmiennego i ustnego popisu wykaże, że abiturient zdolnym jest niemieckiego wykładu na uniwersytecie z łatwością słuchać.
12. Pod dniem 7 Marca rozporządza Król. Pr. Rada Szkólna, aby tylko wtenczas wolno było uczniom klas najwyższych bez szczegółowego świadectwa pozwalającego udzielać prywatne godziny po familiach i zakładach prywatnych, jeżeli tak pod względem wiadomości jak i moralności zdolność uczenia i wychowywania zadawalniającem świadectwem dyrektora wyższej szkoły, którą zwiedzają, u miejscowej szkolnej władzy udowodnią.
13. Z dnia 14 Marca tyczy się rozkazu Ministra spraw duchownych etc. aby wykazać bliżej stanowisko, z którego w życie już wprowadzone turnieje rozszerzyć i pewniejszy im można nadać kierunek, i jak w ogólności ważną tę sprawę nadal prowadzić.

14. Vom 29. März. Im Auftrage des Hohen Ministeriums macht das Königl. Provinzial-Schul-Kollegium auf die vom Commissionrath Kummer in Berlin unternommene plastische Darstellung von Thieren für den naturhistorischen Unterricht in Schulen aufmerksam.

15. Vom 2. April. Dieselbe Hohe Behörde verordnet, streng darauf zu halten, daß, der Bestimmung im Abiturienten-Reglement gemäß, zur Anfertigung der schriftlichen mathematischen Arbeiten nur vier Stunden bewilligt werden.

16. Vom 10. April. Dieselbe empfiehlt das von dem Dr. Libelt in polnischer Sprache herausgegebene Lehrbuch der Mathematik zur Einführung an den katholischen Gymnasien der Provinz.

17. Vom 26. Mai. Mittheilung eines Ministerial-Erlasses vom 7. Mai, wornach Seine Majestät der König mittelst Allerhöchster Ordre vom 19. April zu bestimmen geruht haben, daß auf den Universitäten, mit Ausnahme der Universität Königsberg, für welche die bisherige, besondere Einrichtung beizubehalten ist, imgleichen auf der Akademie zu Münster die Herbstferien 2 Monate, vom 15ten August bis zum 14ten October, die Osterferien dagegen nur drei Wochen dauern sollen. Die Gymnasien werden dabei zugleich angewiesen, den Schluß des Winter- und Sommer-Cursus so zu legen, daß die zur Universität abgehenden Schüler einige Zeit vor dem gefestigten Anfange der Vorlesungen an dem betreffenden Universitäts-Orte sich einfinden können.

Vom 24. Juni. Nach Bestimmung des Hohen Ministeriums der geistlichen u. Angelegenheiten vom 5. Juni dürfen die Lehrer-Kollegien der gelehrten Schulen ausnahmsweise auch Secundanern, die durch ihr sittliches Verhalten, so wie durch befriedigende wissenschaftliche Leistungen das Vertrauen begründen, daß die Ertheilung von Privatunterricht ihnen ohne Gefahr gestattet werden dürfe, die Erlaubniß dazu erteilen.

19. Vom 5. August. Das Königl. Provinzial-Schul-Kollegium benachrichtigt, daß Seine Majestät der König mittelst Allerhöchster Kabinetts-Ordre vom 21. Juni Allergnädigst geruht haben, die Dotation des Gymnasiums zu Trzemeszno durch einen jährlichen Zuschuß von 2400 Thlr. vom 1ten Januar d. J. ab zu erhöhen.

20. Vom 9. August. Dieselbe Hohe Behörde theilt mit, daß des Königs Majestät laut Allerhöchster Kabinetts-Ordre vom 1. December pr. zu genehmigen geruht haben, daß aus dem Bestande, welcher bei den, der Provinz Posen von 1833 bis 1842 zu Unterrichtszwecken bewilligten Fonds von 21,000 Thlr. jährlich verblieben ist, zur Anschaffung von Büchern und physikalischen Instrumenten für das hiesige Gymnasium 800 Thlr. verwendet werden können.

Für beide huldvolle Gnaden-Bewilligungen fühlt sich der Unterzeichnete gedrungen, im Namen der Anstalt den tiefsten Dank auszusprechen.

21. Vom 13. August. Mittheilung eines Ministerial-Erlasses, nach welchem die genaueste Befolgung der §§. 19 und 26 des Prüfungs-Reglements, so wie auch die gehörige Strenge bei Beförderungen der Schüler zur Pflicht gemacht wird.

22. Vom 19. August. Auftrag des Königl. Provinzial-Schul-Kollegiums, in der Nähe des Gymnasiums ein Zimmer für die mit Beginn des nächsten Schuljahres zu eröffnende Vorbereitungs-Klasse zu miethen.



14. Pod dniem 29 Marca z polecenia Wysokiego Ministerium zwraca Król. Pr. Rada Szkólna uwagę na plastyczne obrazy zwierząt, które kommissyjny radca Kummer w Berlinie dla użycia przy udzielaniu historii naturalnej przedsięwziął.

15. Pod dniem 2 Kwietnia zaleca też zwierzchność dokładnie na to zważać, ażeby stósownie do przepisu regulaminu dla abiturientów dla piśmiennych wypracowań matematycznych tylko cztery godziny przeznaczono.

16. Pod dniem 10 Kwietnia zaleca też sama zwierzchność Matematykę przez Dr. Libelta po polsku napisaną do wprowadzenia w katolickich gimnazyach prowincyi.

17. Z dnia 26 Maja tyczy się rozporządzenia ministerialnego z dnia 7 Maja. według którego Naj. Pan wysokim rozkazem z dnia 19 Kwietnia postanowił raczył, ażeby na wszystkich uniwersytetach, królewiecki wyjąwszy, dla którego dotychczasowe osobne urządzenie ma być zatrzymane, tudzież na akademii w Monasterze wakacje jesienne dwa miesiące, od 15. Sierpnia do 14. Października, wielkanocne zaś tylko trzy tygodnie trwały. Przy tej sposobności zaleca się zarazem gimnazyom kursy zimowe i letnie tak kończyć, ażeby uczniowie odchodzący na uniwersytet mogli czas niejaki przed przepisaniem rozpoczęciem się prelekeyi przybyć na przeznaczony uniwersytet.

18. Z dnia 24 Lipca tyczy się rozporządzenia Wysokiego Ministerium spraw duchownych etc. z dnia 5 Lipca, według którego kollegia nauczycielskie szkół gimnazjalnych mogą wyjątkowo także sekundanerom dawać pozwolenie udzielania godzin prywatnych, jeżeli tak po ich obyczajności jak i zadowalniających postępach w naukach spodziewać się można, że im dawanie lekeyi prywatnych żadnego nie przyniesie niebezpieczeństwa.

19. Pod dniem 5 Sierpnia zawiadomia Król. Pr. Rada Szkólna, że Naj. Pan najwyższym rozkazem gabinetowym z dnia 21 Lipca dotacją Trzemeszeńskiego gimnazjum corocznym dodatkiem 2400 tal. od 1. Stycznia b. r. najłaskawiej podwyższył raczył.

20. Z dnia 9 Sierpnia. Taż sama władza zawiadomia że J. Kr. Mość najwyższym gabinetowym rozkazem z dnia 1. Grudnia pr. zatwierdził raczył, aby z reszty, która się z 21000 tal. corok dla szkół W. Ks. Poznańskiego od 1833 do 1842 przeznaczonych pozostała, 800 talarów użyć na zakupienie książek i fizykalnych instrumentów dla tutejszego gimnazjum.

Za obie łaskawe darowizny czuje się podpisany spowodowanym w imieniu instytutu najgłębsze wynurzyć podziękowanie.

21. Z dnia 13 Sierpnia tyczy się ministerialnego rozkazu, aby jak najsumienniejszym zachować §§. 19 i 26 regulaminu dla abiturientów i przy przesadzaniu uczniów należyta zachować surowość.

22. Pod dniem 19 Sierpnia rozkazała Kr. Pr. Rada Szkólna w bliskości gimnazjalnego budynku nająć pokój dla klasy przypotowawczej t. j. septimy, którą się z początkiem nowego roku szkolnego otworzy.

C. Chronik.

1. Das verflossene Schuljahr begann den 11. Oktober 1843 mit einem feierlichen Gottesdienste, und einer vom Religionslehrer Lic. Kaliski gehaltenen, dieser Feierlichkeit angemessenen Predigt. Nach der kirchlichen Feier machte der Direktor den Schülern die Schulgesetze und die Schulordnung bekannt.

2. Der Geburtstag Sr. Majestät des Königs wurde am 15. Oktober durch eine der Wichtigkeit des Tages entsprechende Schulfeierlichkeit im Hörsale und durch Gottesdienst in der Pfarrkirche begangen. Die Festrede hielt der Lehrer Dr. Dgienski.

3. Mit Anfang Januar d. J. trat der Kandidat des höheren Schulamts Herr Molinski hier sein Probejahr an. Zu seiner praktischen Fortbildung ist demselben der geographische Unterricht und ein Theil des deutschen Unterrichts in Sexta, und ein Theil des lateinischen Unterrichts in Quinta übertragen worden.

4. Am 25. März traf der Geheime Regierungsrath aus dem Hohen Ministerium Ritter v. Dr. Brüggemann auf seiner Revisionsreise hier ein, und wohnte dem Unterrichte sämtlicher Klassen in den Vor- und Nachmittagsstunden des folgenden Tages mit unausgesetzter Theilnahme bei. In der nach dem Schlusse der Lectionen zusammenberufenen Conferenz sprach derselbe seine Zufriedenheit mit der bis dahin bewiesenen Pflichttreue der Lehrer und den Leistungen der Anstalt im Allgemeinen aus, und munterte die Lehrer zur ferneren Amtsfreudigkeit auf. Einen wahrhaft wohlthätigen Eindruck machte auf das Lehrer-Kollegium die Herzlichkeit, mit welcher sich derselbe nach den Umständen jedes Einzelnen erkundigte, so wie die aufrichtige Freude, mit welcher er die Verbesserung der äußeren Lage dieser Anstalt in nahe Aussicht stellte. Begleitet von den Segenswünschen der Anstalt, setzte der um das Schulwesen verdiente Mann am 27. seine Reise fort, nachdem er sich zuvor in der Frühe desselben Tages mit dem Bildungsstande des hiesigen Hülfss-Seminars für Volks-Schullehrer bekannt gemacht hatte.

5. Am 24. April traf der Regierungsrath Herr Dr. Brettner hier ein, um im Auftrage des Königl. Provinzial-Schul-Kollegiums den bisherigen Direktor des Gymnasiums Herrn Meißner auf seinen wiederholten Wunsch des Amtes zu entlassen, und den durch Allerhöchste Kabinetts-Ordre zu seinem Nachfolger ernannten Oberlehrer, Professor Dziadek aus Conitz in sein neues Amt einzuführen. Am folgenden Tage um 10 Uhr begaben sich die beiden Direktoren, geführt von dem Königl. Commissarius und begleitet von dem Lehrer-Kollegium und den Schülern im festlichen Zuge aus dem Gymnasium in die Pfarrkirche, und wohnten dort einer feierlichen heiligen Messe bei. Nach der kirchlichen Vorseier ging der Zug nach dem Prüfungs-Saale des Gymnasiums zurück, wo sich außerdem eine Menge Theilnehmer und Freunde der Anstalt aus der Stadt und Umgegend versammelt hatte. Ein von den Schülern gesungener, mit Blasinstrumenten begleiteter Choral „Lob des redlichen Lehrers“ leitete die Festlichkeit ein. Darauf entband der Regierungs-Bevollmächtigte Herr Dr. Brettner den Direktor Meißner der Pflichten seines Amtes, und überreichte demselben ein Schreiben des Königl. Provinzial-Schul-Kollegiums, wobei er zugleich im Namen dieser Hohen Behörde rühmend die Anerkennung der vieljährigen Verdienste des aus dem Amte scheidenden Dirigenten um die Anstalt aussprach. Dann stellte er den früheren Oberlehrer, Professor Dziadek dem Lehrer-Kollegium, so wie den Schülern als Direktor vor, und übergab von diesem Augenblicke an die Anstalt seiner Leitung.

C. Kronika.

1. Upłyniony rok szkolny rozpoczął się dnia 11. Października 1844 uroczystem nabożeństwem i mową ks. Lic. Kaliskiego do téj okoliczności zastosowaną. Po nabożeństwie przeczytał dyrektor uczniom prawa szkolne.

2. Narodziny Najjaśn. Pana obchodzono dnia 15. Października uroczystością ważności tego dnia odpowiadającą i nabożeństwem kościelnem. Mowę miał Dr. Ogieński.

3. Na początku Stycznia b. r. rozpoczął kandydat wyższego stanu nauczycielskiego pan Moliński rok próby przy tutejszem gimnazyum. Dla praktycznego wyćwiczenia się poruczono mu wykład jeografii i niektóre godziny języka niemieckiego w klasie szóstej, tudzież kilka godzin języka łacińskiego w klasie piątej.

4. Dnia 25. Marca przybył tajny radzca regencyjny z wysokiego ministerium, kawaler etc. Dr. Brüggemann na podróży, w celu rewizyi szkół, do nas, i przysłuchował się naukom we wszystkich klasach w godzinach przed i popołudniowych dnia następnego z nieprzerwanym udziałem. W konferencyi po ukończeniu lekcyi zwołanej wynurzył swoje zadowolenie z okazanej dotąd nauczycieli gorliwości urzędowej i stanowiska gimnazyum w ogólności, i zachęcał nauczycieli do dalszej wytrwałości. Prawdziwie dobroczynny wpływ wywarła na całe kollegium nauczycielskie serdeczność, z którą się tenże sam o stosunki każdego z osobna wywiadywał, również prawdziwa radość, z którą poprawę zewnętrznego położenia gimnazyum zapowiadał. Wśród życzeń najgorętszych ze strony gimnazyum, puścił się mąż ten, zasłużony o dobro szkół dnia 27. w dalszą podróż, przekonawszy się wprzód tegoż samego dnia rano o stanie naukowym tutejszego seminarium pomocniczego dla nauczycieli ludu.

5. Dnia 24. Kwietnia przybył do nas radzca regencyjny Dr. Brettner, aby z polecenia król. kollegium prowincyalnego szkolnego byłego dyrektora gimnazyum W. W. Meissnera, stósownie do jego powtórnego życzenia z urzędowania swego zwolnić, i przez najwyższy rozkaz gabinetowy następcą jego mianowanego nauczyciela wyższego, profesora Dziadka z Chonicy w nowy urząd w prowadzić. Dnia następującego o godzinie 10tej udali się obydwaj dyrektorowie, w towarzystwie królewskiego komisarza i całego kollegium szkolnego i uczniów w uroczystem szeregu z gimnazyum do fary, i słuchali tamże uroczystej Mszy Śt. Po ukończeniu nabożeństwa wrócono się do sali gimnazyalnej, gdzie się oprócz tego mnóstwo zwolenników i przyjaciół gimnazyum z miasta i okolicy zgromadziło było. Chór: „Pochwała poczciwego nauczyciela“ śpiewany przez uczniów w towarzystwie dętych instrumentów rozpoczął uroczystość. Potem pełnomocnik regencyjny Dr. Brettner dyrektora Meissnera z urzędowania zwolnił, i wręczył mu pismo król. kollegium prowincyalnego szkolnego, wyrażając oraz w imieniu téj wysokiej zwierzchności chlubne uznanie wielorakich składającego urząd dyrygenta o dobro instytutu zasług. Przedstawił potem byłego nauczyciela wyższego profesora Dziadka kollegium szkolnemu i uczniom jako dyrektora i oddał mu od tego momentu instytut pod dozór.

Demnächst richtete der Religionslehrer Lic. Kaliski, ein ehemaliger Schüler des abgehenden Direktors, im Namen der Lehrer und Schüler an beide Direktoren Worte des Abschiedes und des Willkommens. Dann erhob sich der Direktor Meissner, dankte dem Hochpreislichen Provinzial-Schul-Kollegium und dem Herrn Regierungs-Bevollmächtigten für die nachsichtige und wohlwollende Beurtheilung seiner Leistungen, nahm von den Lehrern mit freundlichen Versicherungen, von den Schülern mit väterlichen Ermahnungen Abschied, und begrüßte seinen Nachfolger. Zuletzt sprach der neue Direktor die Gesichtspunkte, die ihn in seinem Amte leiten würden, in einigen Worten aus. Zwei zu dem Doppelfeste verfertigte Gedichte wurde den beiden Direktoren von einem der Primaner im Namen der Schüler überreicht und von dem Sängers-Chore vorgetragen. Die Feier schloß mit einem zu Ehren des ausscheidenden Direktors veranstalteten Festmahle, zu welchem auch der Königl. Commissarius und der neue Direktor gezogen wurde. Hier überraschten den Gefeierten seine dankbaren Schüler aus früherer Zeit durch ein Geschenk, bestehend in zwei silbernen Armleuchtern, mit herzlichen Worten begleitet.

Am vorhergehenden Abende hatten ihm die sämmtlichen Schüler des Gymnasiums einen schönen silbernen Pokal überreicht. Während des Festmahls händigte der intermistische Landrath Herr v. Parpat dem Schul-Veteranen ein ehrendes Schreiben von der Königl. Regierung zu Bromberg ein, mit welcher Behörde dieser durch 36 Jahre in Berührung gestanden hatte.

6. Am 13. Juli wurde für die wunderbare Errettung unseres allgeliebten Landesfürsten aus augenscheinlicher Lebensgefahr dem Allmächtigen vom Gymnasium durch ein feierliches Hochamt und durch Absingen des ambrosianischen Gesanges gedankt. Vorher hatte der Vorsteher einige auf die Feier bezügliche Worte zu dem Lehrer-Kollegium und den versammelten Schülern im Prüfungs-Saale gesprochen.

D. Statistik des Gymnasiums.

In sämmtlichen Klassen besuchten im Laufe des Schuljahres 309 Schüler das Gymnasium. Neu aufgenommen wurden im Laufe des Jahres 77, abgegangen sind zu anderen Anstalten, oder haben sich einen anderen Beruf gewählt 38. Demnach verblieben am Schlusse des Schuljahres 271. Davon 248 katholische, 18 evangelische und 5 israelitische Schüler.

...

Poczem nauczyciel religii Lic. Kaliski, były uczeń odchodzącego dyrektora, w imieniu nauczycieli i uczniów do obydwóch dyrektorów się odezwał słowami żegnającymi i witającymi. Następnie powstał dyrektor Meissner, podziękował wysokiemu kolegium prowincjalnemu szkolnemu i pełnomocnikowi regencyjnemu za wzglądne i łaskawe ocenienie jego prac, pożegnał nauczycieli z miłym zapewnieniem, uczniów z ojcowskim napomnieniem i powitał swego następcę. Nareszcie nowy dyrektor wyraził w kilku słowach zasady, których się w swoim urzędowaniu trzymać zamysła. Dwie na podwójną uroczystość napisane pieśni obydwom dyrektorom przez prymanera w imieniu uczniów wręczone i przez chór śpiewaków recytowane zostały. Uroczystość ukończyła się biesiadą zgotowaną na część odchodzącego dyrektora, na którą także król, komisarza i nowego dyrektora zaproszono. Tutaj niespodzianą solennizantowi sprawili uciechę w dzięczni jego dawniejsi uczniowie, którzy po krótkiej mowie ofiarowali mu dwa srebrne świeczniki.

Poprzedniego wieczora wręczyli mu wszyscy uczniowie piękny srebrny puchar. Podczas obiadu danego na uczczenie tego dnia oddał intermistyczny radzca ziemski Parpart wysłużonemu nauczycielowi pismo zasługi jego uznające w imieniu Regencyi Bydgoskiej, z którą władzą miał był styczność przez lat trzydzieści sześć.

6. Dnia 13. Lipca odbyło się na podziękowanie Bogu za cudowne ocalenie naszego najukochańszego Pana z oczywistego niebezpieczeństwa dzięki czynie nabożeństwo i odśpiewano hymn Śgo Ambrożego. Poprzednio przemówił był dyrektor gimnazjum tego do kolegium nauczycielskiego i zgromadzonych uczniów w słowach do uroczystości téj zastosowanych.

D. Statystyka Gimnazjum.

Wprzeciągu uplynionego roku szkolnego było 309 uczniów. Nowo przyjętych było w ciągu tego czasu 77; odeszło do innych szkół lub inny stan sobie obrało 38. Zostało więc w końcu roku 271; z tych było 248 katolików, 18 ewangelików i 5 żydów.

Rok szkolny	Przyjętych	Odeszło	Zostało	Katolików	Ewangelików	Żydów
1891	10	10	10	10	10	10
1892	10	10	10	10	10	10
1893	10	10	10	10	10	10
1894	10	10	10	10	10	10
1895	10	10	10	10	10	10
1896	10	10	10	10	10	10
1897	10	10	10	10	10	10
1898	10	10	10	10	10	10
1899	10	10	10	10	10	10
1900	10	10	10	10	10	10
1901	10	10	10	10	10	10
1902	10	10	10	10	10	10
1903	10	10	10	10	10	10
1904	10	10	10	10	10	10
1905	10	10	10	10	10	10
1906	10	10	10	10	10	10
1907	10	10	10	10	10	10
1908	10	10	10	10	10	10
1909	10	10	10	10	10	10
1910	10	10	10	10	10	10
1911	10	10	10	10	10	10
1912	10	10	10	10	10	10
1913	10	10	10	10	10	10
1914	10	10	10	10	10	10
1915	10	10	10	10	10	10
1916	10	10	10	10	10	10
1917	10	10	10	10	10	10
1918	10	10	10	10	10	10
1919	10	10	10	10	10	10
1920	10	10	10	10	10	10
1921	10	10	10	10	10	10
1922	10	10	10	10	10	10
1923	10	10	10	10	10	10
1924	10	10	10	10	10	10
1925	10	10	10	10	10	10
1926	10	10	10	10	10	10
1927	10	10	10	10	10	10
1928	10	10	10	10	10	10
1929	10	10	10	10	10	10
1930	10	10	10	10	10	10
1931	10	10	10	10	10	10
1932	10	10	10	10	10	10
1933	10	10	10	10	10	10
1934	10	10	10	10	10	10
1935	10	10	10	10	10	10
1936	10	10	10	10	10	10
1937	10	10	10	10	10	10
1938	10	10	10	10	10	10
1939	10	10	10	10	10	10
1940	10	10	10	10	10	10
1941	10	10	10	10	10	10
1942	10	10	10	10	10	10
1943	10	10	10	10	10	10
1944	10	10	10	10	10	10
1945	10	10	10	10	10	10
1946	10	10	10	10	10	10
1947	10	10	10	10	10	10
1948	10	10	10	10	10	10
1949	10	10	10	10	10	10
1950	10	10	10	10	10	10

**Uebersicht der statistischen Verhältnisse des Gymnasiums vom
11ten Oktober 1843 bis Ende September 1844.**

I. Lehrer.	Stundenzahl eines jeden Lehrers in den einzelnen Klassen:						Summa.
	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	
1. Direktor Meißner bis zum 25. April . . .	-	-	-	-	-	-	-
Direktor Dziadek vom 25. April ab . . .	-	-	-	-	-	6	6
2. Religionslehrer Lic. Kaliski	2	2	2	2	4	6	18
3. Oberlehrer Dr. Schneider bis zum 25. April . . .	-	-	-	-	6	12	18
vom 25. April ab	-	-	-	-	8	6	14
4. Oberlehrer Peterek	-	-	5	7	3	2	17
5. Lehrer v. Lutomski	2	2	10	2	2	-	18
6. „ Pampuch bis zum Januar	2	14	2	2	-	-	20
vom Januar ab	2	11	2	2	-	-	17
7. „ Zimmermann bis zum Januar	13	4	2		-	-	19
vom Januar ab	11	4	2		-	-	17
8. Intern. Lehrer Dr. Dgienski	-	-	-	3	5	6	14
9. „ „ Dr. Piegsa	-	-	4	4	4	5	17
10. „ „ Dr. Szostakowski bis zum 25. April . . .	-	-	-	8	8	2	18
vom 25. April ab	-	-	-	8	6	2	16
11. Schulamts-Kandidat Polster bis zum Januar . . .	12	7	-	-	-	-	19
vom Januar ab	9	7	-	-	-	-	16
12. „ „ Dr. Serzykowski	-	3	9	4	-	-	16
13. „ „ Molinski	5	3	-	-	-	-	8

II. Allgemeiner Lehrplan.

Unterrichtsgegenstände:	Klassen und Stunden:						Summa.
	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	
Religionsunterricht	2	2	2	2	2	2	12
Hebräisch	-	-	-	-	2	2	4
Lateinisch	9	10	8	8	8	8	51
Griechisch	-	-	5	6	6	6	23
Polnisch	2	2	2	2	2	2	12
Deutsch	6	7	5	3	3	3	27
Französisch	-	-	-	2	2	2	6
Propädeutik	-	-	-	-	-	1	1
Mathematik	4	4	4	4	3	4	23
Physik	-	-	-	-	1	2	3
Naturgeschichte	2	2	2	2	-	-	8
Geographie und Geschichte	3	3	4	3	3	2	18
Kalligraphie	2	2	-	-	-	-	4
Gesang	2	1	-	1	-	-	4
Summa	32	33	33	31	33	31	196

**Wykaz statystycznych stosunków gimnazjum w roku
szkólnym od 7^{go} Października 1843 do
końca Września 1844.**

I. Nauczyciele.	Liczba godzin każdego nauczyciela w każdej klasie.						Summa.
	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	
1. Dyrektor Meissner aż do 25. Kwietnia	-	-	-	-	-	-	-
Dyrektor Dziadek od 25. Kwietnia	-	-	-	-	-	6	6
2. Nauczyciel religii Lic. Kaliski	2	2	2	2	4	6	18
3. Naucz. wyż. Dr. Schneider do 25. Kwietnia	-	-	-	-	(6	12	18)
- - - - - od 25. Kwietnia	-	-	-	-	8	6	14
4. Nauczyciel wyższy Peterek	-	-	5	7	3	2	17
5. Nauczyciel Lutomski	2	2	10	2	2	-	18
6. - Pampuch do Stycznia	(2	14	2	2	-	-	20)
- - - - - od Stycznia	2	11	2	2	-	-	17)
7. Nauczyciel Zimmermann do Stycznia	(13	4	2		-	-	19)
- - - - - od Stycznia	11	4	-	-	-	-	17)
8. Tymcz. naucz. Dr. Ogieński	-	-	-	3	5	6	14
9. - - Dr. Piegsa	-	-	4	4	4	5	17
10. - - Dr. Szostakowski do 25. Kwiet.	-	-	-	(8	8	2	18)
- - - - - od 25. Kwiet.	-	-	-	8	6	2	16)
11. Kandydat Polster do Stycznia	(12	7	-	-	-	-	19)
- - - - - od Stycznia	9	7	-	-	-	-	16)
12. - Dr. Jerzykowski	-	3	9	4	-	-	16
13. - Moliński	5	3	-	-	-	-	8

II. Plan nauk ogólny.

Przedmioty.	Klasy i godziny.						Summa.
	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	
Religia	2	2	2	2	2	2	12
Język hebrajski	-	-	-	-	2	2	4
- łaciński	9	10	8	8	8	8	51
- grecki	-	-	5	6	6	6	23
- polski	2	2	2	2	2	2	12
- niemiecki	6	7	5	3	3	3	27
- francuski	-	-	-	2	2	2	6
Filozofia	-	-	-	-	-	1	1
Matematyka	4	4	4	4	3	4	23
Fizyka	-	-	-	-	1	2	3
Historia naturalna	2	2	2	2	-	-	8
Jeografia i Historia	3	3	4	3	3	2	18
Kalligrafia	2	2	-	-	-	-	4
Śpiew	2	1		1		-	4
Summa.	32	33	33	32	33	34	196

E. Stand des Lehrapparats.

Die Gymnasial-Bibliothek wurde auch in diesem Jahre durch Anschaffung solcher Werke, deren Mangel für die Lehrer besonders fühlbar war, zweckmäßig vermehrt.

An Beiträgen für die Schüler-Bibliothek sind in dem abgelaufenen Schuljahre 70 Rthlr. 7 Sgr. 6 Pf. eingegangen und zum Ankauf geeigneter Bücher verwendet worden.

An Geschenken hat die Anstalt in dem Schuljahre 18⁴³/₄₄ erhalten:

1. Das 22te und 23te Heft des Werkes: Nees ab Esenbeck genera plantarum florae germanicae.
2. Von dem ungarischen Grafen Christ. Andreas Zipser aus Neusohl, Professor, Gerichtsbeisitzer, Ritter mehrerer hohen Orden und Mitglied der Akademie zu Petersburg, Paris, London, Berlin, Rom, Athen u., eine oryкто-geognostische Mineralien-Sammlung von hundert Stück mit dem Versprechen noch eine zweite Centurie zu schenken.
3. Von Sr. Majestät dem Könige: ein Exemplar des Werkes über die Philosophie des Aristoteles vom Professor Biese in Puttbus.
4. Ein Exemplar des von dem Professor Dr. Pape herausgegebenen Handwörterbuches der griechischen Sprache in 3 Theilen.
5. Ein Exemplar des von dem Dr. Ribelt in polnischer Sprache herausgegebenen Lehrbuches der Mathematik in 2 Theilen.
6. Ein Exemplar des von dem Oberlehrer Professor Junker am Königl. Gymnasium zu Conitz verfaßten Lehrbuches der Geschichte als Leitfaden bei Vorträgen derselben zunächst für die oberen Klassen der Gymnasien.
7. Eine Berzelius-Lampe von dem Herrn Apotheker Anton Meißner.



E. Stan biblioteki.

Biblioteka gimnazjalna została i w tym roku stósownie do potrzeby nauczycieli pomnożoną.

Do biblioteki uczniów wpłynęło w roku zeszłym 70 tal. 7 srb. 6 fen., które stósownie do potrzeby na książki wydano.

W podarunku otrzymała szkoła w roku szkolnym 18⁴³/₄₄.

1. Poszyt 22 i 23 dzieła pod tytułem: Nees ab Esenbeck genera plantarum florae germanicae.
2. Od węgierskiego hrabiego Chryst. Andrzeja Cypsera z Neusohl, profesora, asesora sądowego, kawalera wielu wysokich orderów i członka akademii w Petersburgu, Paryżu, Londynie, Berlinie, Rzymie, Atenach etc. etc. zbiór orytko-geognostycznych mineraliów zawierający 100 różnych sztuk z przyrzeczeniem nadesłania jeszcze jednej centurii.
3. Od Najjaśniejszego Pana 1 eksemplarz dzieła o filozofii Arystotelesa napisanego przez profesora Biese w Putbus.
4. Eksemplarz greckiego słownika wydanego w trzech częściach przez profesora Dr. Pape.
5. Eksemplarz Matematyki napisanej po polsku przez Dr. Libelta.
6. Eksemplarz historii szczególnie dla użycia przy wykładzie tego przedmiotu w wyższych klasach gimnazjalnych wydaną przez nauczyciela wyższego profesora Junkera w Chojnicy.
7. Lampa Berzeliusza od aptekarza Antoniego Meissnera.



F. Porządek popisu publicznego, deklamacyi i mów.

a) P o p i s.

W piątek dnia 27^{go} września.

Klasa VI.	8	—	8½	Język łaciński.	Naucz. Kand. Polster.
	8½	—	9	Geografia.	Kand. Moliński.
	9	—	9½	Język niemiecki.	Naucz. Zimmermann.
Klasa V.	9½	—	10	Język łaciński.	Naucz. Pampuch.
	10	—	10½	Język polski.	Naucz. Lutomski.
	10½	—	11	Rachunki.	Naucz. Zimmermann.
Klasa IV.	11	—	11½	Religia.	Lic. Kaliski.
	11½	—	12	Historia.	Naucz. Dr. Jerzykowski.
	12	—	12½	Język grecki.	Naucz. w. Peterek.
Klasa III.	2	—	2½	Język łaciński.	Naucz. Dr. Szostakowski.
	2½	—	3	Matematyka.	Naucz. Dr. Piegsa.
	3	—	3½	Język polski.	Naucz. Lutomski.
Klasa II.	3½	—	4	Język francuski.	Naucz. Dr. Ogiński.
	4	—	4½	Fizyka.	Naucz. Dr. Piegsa.
	4½	—	5	Historia.	Naucz. w. Peterek.
Klasa I.	5	—	5½	Język łaciński.	Naucz. w. Dr. Schneider.
	5½	—	6	Język grecki.	Dyrektor Dziadek.

b) Deklamacye i mowy.

W sobotę dnia 28^{go} września.

1. Chór Haydena na cztery głosy.

2. Deklamacye:

- uczeń kl. VI. Zimmermann: Oda do wąsów.
- - - Rożański: Die Geschichte von dem Hute, przez Gellerta.
- uczeń kl. V. Tomaszkiwicz: Papugi przez Minassowicza.
- - - Marski: Der Erlfönig, przez Göthego.

- e) der Quartaner Szafranski: *Duma wloscian Jablonny*, von Minasowicz.
- f) " " Blosifewski: *Der Ring des Polykrates*, von Schiller.
- g) der Tertianer Kowalski, Sulczewski, Skorzewski II.: *Rozmowa podstolica z panem Chorazym i Astolfem*, synem jego.
- h) " " Mierzynski: *Hoffnungen eines Sehers vor dreitausend Jahren*, von Herder.
- i) die Sekundaner Dorzewski, Salmonski, Chmielewski, Kornfowski: *Z kom. Korzeniowskiego 'Zydzi' III, 1.*
- k) " " Anders und Marten: *der Traum, ein Gespräch mit dem Traume*, von Herder.

3. Hierauf folgen 2 Quartets von Kücken.

4. Dann werden einige Primaner eigene Versuche über folgende Themata vortragen:

1. Der Abiturient Jahns: *Populum Romanum non tam animi, quam corporis viribus potentissimum fuisse.*
2. Der Abiturient Lufowski: *Reflexions sur quelques chansons choisies de Beranger.*
3. Der Abiturient v. Nielecki: (deutsch) *Welches ist der Unterschied zwischen der Gelehrsamkeit und der Wissenschaft? und nimmt von der Anstalt Abschied.*
4. Der Primaner Walenski: (polnisch) *Ueber Bogdan Zaleski's Verdienste um die polnische Literatur, und wird im Namen der Zurückbleibenden das Lobewohl sagen.*

5. Zum Schlusse werden von dem Direktor nachstehende unter dem Vorsitze des Königl. Commissarius Herrn Regierungs- und Schulrath Dr. Brettner am 17ten September geprüfte und für reif befundene Abiturienten entlassen:

1. Wilhelm Jahns aus Miaty, Kreis Mogilno, evangelischer Confession, 22 Jahr alt, besuchte 7 Jahre die Anstalt, davon 2 Jahre die Prima, widmet sich der Philologie.
2. Anton Lufowski aus Gnesen, katholischer Confession, 24 Jahr alt, hat das hiesige Gymnasium 8 Jahre, davon 3 Jahre die Prima besucht, wird Theologie studiren.
3. Eduard Maszewski aus Bromberg, katholischer Confession, 22 Jahr alt, bestand an dieser Anstalt als Extranens seine Prüfung, wird Theologie studiren.

- e) uczeń kl. IV. Szafranski: Duma włościan Jablonny, przez Minasowicza.
- f) - - - Błociszewski: Der Ring des Polykrates, przez Szyllera.
- g) uczeń kl. III. Kowalski, Szulczewski, Skórczewski: Rozmowa podstolica z panem chorążym i Astolfem, synem jego.
- h) - - - Mierzyński: Hoffnungen eines Sehers vor dreitausend Jahren, przez Herdera.
- i) uczeń kl. II. Dorszewski, Salmoński, Chmielewski, Korytkowski: Z komedii Korzeniowskiego „Żydzi“ III, 1.
- k) - - - Anders i Marten, „der Traum“ rozmowa ze snem, przez Herdera.

3. Potem następują 2 kwartety przez Kückena.

4. Następnie mówić będą:

1. Abiturient Jahns: Populum Romanorum non tam animi, quam corporis viribus potentissimum fuisse.
2. Abiturient Lukowski: Reflexions sur quelques chanson choisies de Beranger.
3. Abiturient Mielecki: (po niemiecku) o różnicy między ucznością i wiadomością, i pożegna instytut w imieniu abiturientów.
4. Uczeń kl. I. Walenski: o zasługach Bogdana Zalewskiego w literaturze polskiej i pożegna się imieniem zostających uczniów z abiturientami.

5. W końcu pożegna Dyrektor niżej wyrażonych abiturientów, którzy pod przewodnictwem Król. Komisarza Wgo Radzcy regencyjnego i szkolnego Dr. Brettnera dnia 27. Września za dojrzałych uznanymi zostali:

1. Wilhelm Jahns z Miat, powiatu Mogilnickiego, 22 lata mający, religii ewangelickiej, 7 lat w tutejszej szkole, 2 lata w klasie I. poświęca się Filologii.
2. Antoni Lukowski z Gniezna, religii katolickiej, 24 lata mający, 8 lat w tutejszym gimnazyum, 3 lata w klasie I., poświęca się Teologii.
3. Edward Maszewski z Bydgoszczy, religii katolickiej, 22 lata mający, złożył przy tutejszej szkole jako extraneus examen dojrzałości, odda się Teologii.

4. Michael Mentzel aus Schweskau, Kreis Fraustadt, katholischer Confession, 24 Jahr alt, hat das hiesige Gymnasium 7 Jahre, davon 2 Jahre die Prima besucht, widmet sich der Theologie.
5. Stanislaus v. Mielceki aus Piatek, Kreis Kalisch, katholischer Confession, 19 Jahre alt, besuchte 9 Jahre die hiesige Anstalt, davon 2 Jahre die Prima, wird Philosophie studiren.
6. Nestor v. Rybinski aus Skomowo, Kreis Culm, katholischer Confession, 23 Jahr alt, besuchte die hiesige Anstalt 10 Jahre, davon 3 Jahre die Prima, will Theologie studiren.
7. Vincenz Strzyzynski aus Posen, katholischer Confession, 23 Jahr alt, besuchte das hiesige Gymnasium 5 Jahre, davon 2 Jahre die Prima, widmet sich der Theologie.
8. Karl Terkowski aus Bischofsstein, Kreis Rößel, katholischer Confession, 24 Jahr alt, besuchte 2 Jahre die Prima der hiesigen Anstalt, will Theologie studiren.

dann die Verfassungen vorgelesen und den Schülern die halbjährigen Zeugnisse durch die Herren Ordinarien eingehändigt.

Die Eltern oder Vormünder, welche ihre Angehörigen unserer Anstalt anzuvertrauen wünschen, werden ersucht, dieselben vom 3ten bis zum 6ten Otktober bei dem Direktor anzumelden. Am 8. und 9. werden die neu aufzunehmenden Schüler in dem Schulgebäude geprüft werden. Der neue Lehr-Cursus beginnt den 10ten um 9 Uhr mit einem feierlichen Gottesdienste und einer Predigt in der hiesigen katholischen Pfarrkirche.

Es wird noch zur öffentlichen Kenntniß gebracht, daß nach hoher Bestimmung des Königl. Provinzial-Schul-Kollegiums mit Anfang des neuen Schuljahres eine mit dem Gymnasium verbundene Vorbereitungs-Klasse wird eröffnet werden, wodurch denjenigen Zöglingen, die noch nicht die nöthige Vorbildung für das Gymnasium haben, eine gewiß nur erwünschte Gelegenheit gegeben werden soll, die gehörige Reife zur Aufnahme in diese Anstalt zu erlangen.

Trzemefno, im September 1811.

Berichtigung: Seite 5, Zeile 7 von unten lies: pollicitum statt: policitus.

4. Michał Mentzel ze Święcichowy, powiatu Wschowskiego, religii katolickiej, 24 lata mający, 7 lat w gimnazyum, 2 lata w klasie I., będzie teologiem.
5. Stanisław Mielęcki z Piątku, powiatu Kaliskiego, religii katolickiej, 19 lat mający, 9 lat w gimnazyum, 2 lata w klasie I., słuchać będzie Filozofii.
6. Nestor Rybiński, ze Słomowa, powiatu Chełmińskiego, religii katolickiej, 23 lata mający, 10 lat w gimnazyum, 3 lata w klasie I., poświęca się Teologii.
7. Wincenty Strzyżyński, z Poznania, religii katolickiej, 23 lata mający, 5 lat w gimnazyum, 2 lata w klasie I., będzie teologiem.
8. Karól Terkowski, z Bisztyнку, powiatu Roesselskiego (w Warmii), 24 lata mający, uczęszczał 2 lata do klasy I., poświęca się Teologii.

potem przeczyta promocyę, i ordynariusze wręczą uczniom półroczne świadectwa.

Rodziców i opiekunów, którzy swe dzieci lub krewnych szkole naszej powierzyć zamysłają, uprasza się, aby się w czasie od 3go aż do 6go Października u dyrektora zgłosili. Dnia 8. i 9. Października nowo przybyli uczniowie examinowani będą w gmachu szkólnym. Nowy bieg nauk rozpocznie się 10go o godzinie 9tej uroczystem nabożeństwem i kazaniem w tutejszym kościele farnym.

Uwiedomia się jeszcze publiczność, że według wysokiego rozporządzenia Król. Pr. Rady Szkólniej z początkiem nowego roku szkólnego otworzy się przy tutejszem gimnazyum szkoła przygotowawcza czyli Septima, przez co uczniom nie przygotowanym jeszcze dostatecznie do gimnazyum podaje się sposobność osiągnięcia dojrzałości, której się przy przyjmowaniu do gimnazyum wymaga.

Trzemeszno, w Wrześniu 1844.

4. Michał Mentzel ze Święcichowycy, katolickiej, 24 lata mający, 7 lat w będzie teologiem.
5. Stanisław Mielęcki z Piątku, powiatu 19 lat mający, 9 lat w gimnazyum będzie Filozofii.
6. Nestor Rybiński, ze Słomowa, powiatu 23 lata mający, 10 lat w poświęca się Teologii.
7. Wincenty Strzyżyński, z Poznania 5 lat w gimnazyum, 2 lata w
8. Karól Terkowski, z Bisztynku, powiatu 24 lata mający, uczęszczał 2 lata c

potem przeczyta promocyje, i ordynariusze w dectwa.

Rodziców i opiekunów, którzy swe dzieci i wierzyć zamyslaają, uprasza się, aby się w czasie u dyrektora zgłosili. Dnia 8. i 9. Października nowo będą w gmachu szkolnym. Nowy bieg nauk rozp uroczystem nabożeństwem i kazaniem w tutejszym ko

Uwiedomia się jeszcze publiczność rozporządzenia Król. Pr. Rady Szkólnej z szkolnego otworzy się przy tutejszem gimnazyum wawcza czyli Septima, przez co uczniom dostatecznie do gimnazyum podaje się sp rzności, której się przy przyjmowaniu d

Trzemeszno, w Wrześniu 1844.

M

Y

C

K

G

W

B

G

R

19

18

17

B

15

14

13

12

11

10

9

8

M

6

5

4

3

2

1

A



4. Michał Mientel ze Świerżowic powiatu Wschowskiego, religii katolickiej, 21 lat nauki, 7 lat w gimnazjum, 2 lata w klasie I. Edukacja teologiczna.
5. Stanisław Jankowski z Tarnobrzegowa powiatu Kieleckiego, religii katolickiej, 17 lat nauki, 9 lat w gimnazjum, 2 lata w klasie I. Edukacja teologiczna.
6. Zdzisław Kozłowski ze Skowronowa powiatu Częstochowskiego, religii katolickiej, 22 lat nauki, 10 lat w gimnazjum, 3 lata w klasie I. Edukacja teologiczna.
7. Władysław Kuczyński z Poznania, religii katolickiej, 23 lat nauki, 7 lat w gimnazjum, 2 lata w klasie I. Edukacja teologiczna.
8. Karol Tarkowski z Białobrzegowa powiatu Hosińskiego (w Warmii), 21 lat nauki, ukończył 2 lata do klasy I. Edukacja teologiczna.

Wobec powyższych danych i okoliczności w tym zakresie nie ma powodu do wątpliwości, że wymienieni kandydaci są godni do przyjęcia do nauki w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie.

Uwzględniając powyższe i w myśl wyroków Komisji, wyraża się zgodę na przyjęcie do nauki w Wyższym Seminarium Duchownym w Warszawie wymienionych kandydatów.

Warszawa, w Warszawie 1911.